

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-311-8-6>

**“A WHITE HERON” BY SARAH ORNE JEWETT:
ECOCRITICAL INTERPRETATION**

**«БІЛА ЧАПЛЯ» САРИ ОРНЕТ ДЖЕВЕТТ:
ЕКОКРИТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ**

Dolgušheva O. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department
of Germanic Languages, World
Literature and Teaching Methodology
Volodymyr Vynnychenko Central
Ukrainian State University
Kropyvnytskyi, Ukraine*

Долгушева О. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов,
зарубіжної літератури
та методик їхнього навчання
Центральноукраїнський державний
університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Екокритика – відносно нова методологічна модель у сучасному літературознавстві. В англomовних літературних студіях вона з’явилась в останні десятиліття двадцятого століття, хоча підвалини екоцентричного читання були закладені ще у ХІХ сторіччі і асоціюються з творчістю практиків й теоретиків романтизму й трансценденталізму (Р.В. Емерсона, Г.Д. Торо, М. Фуллер, Дж. Бейта, Р. Вільямса, інших авторів). Сам термін «екокритика» (ecocriticism) в науковий обіг було введено в кінці 1970-х років, що засвідчують опубліковані роботи М. Бранча, В. Річардса та інших теоретиків літератури. В британському літературознавчому дискурсі використовується синонімічний термін «green studies» [1, с. 293–295].

Ключовими положеннями екокритики дослідники виокремлюють такі пункти: об’єктивність існування природи, яка впливає на людину, а відтак є частиною культурних практик людства; існування дихотомії природа / культура та розмежування й перетин зон «зовнішнього середовища» (зони «дикої природи», «мальовничого пейзажу», «сільської місцевості», «окультуреного пейзажу»); перенесення фокусу інтерпретації із внутрішнього стану персонажів на зовнішній світ, що їх оточує; привернення більшої уваги літературних критиків до таких жанрів, як тревелоги, мандрівні нотатки, мемуари, топографічні замітки тощо [1, с. 296–303].

З огляду на викладене вище вважаємо за доцільне окреслити деякі вектори інтерпретації оповідання «Біла чапля» Сари Орнет Джеветт у річищі екокритики.

Почнемо з розгляду місця подій, що змальовуються у творі. Читач спостерігає виключно за природними локаціями, які часто набувають антропоцентричного забарвлення, адже пейзаж у літературному творі завжди пропущений крізь призму авторського бачення. Текст оповідання рясніє прикладами персоніфікації, інших тропів, завдяки яким здійснюється суб'єктивне охудожнення природи (*The old cow was not inclined to wander..., provoking creature in her behavior..., it was her [cow's] greatest pleasure to hide herself away among the high huckleberry bushes; The old pine must have loved his new dependent...; There was the huge tree asleep...; The tree seemed to lengthen itself out...*) [2].

По-друге, увагу читачів привертає ім'я головної героїні – Сильвії. Відповідно до Онлайн етимологічного словника, «Sylvia» – жіноче ім'я латинського походження, яке значить «та, що живе у лісі, лісова мешканка» [3]. Сприйняття цього імені у свідомості читача актуалізує образ Сильвана – римського бога лісів і полів. У творі Сари Джеветт Сильвія органічно вписана у природне середовище. Дівчинка, маючи досвід мешкання у місті, свідомо зробила свій вибір жити у сільській місцевості, що максимально інтегрована із природою. Письменниця майстерно передає почуття внутрішнього задоволення героїні своїм життям серед лісів, запахів і тварин та наголошує на їхнє гармонійне співіснування. Це засвідчує і присутність всезнаючого оповідача, який транслює читачеві «думки», «переживання», «відчуття» героїні і навіть тварин і рослин.

Ще одним аспектом екокритичного читання оповідання «Біла чапля» є інтерпретація дихотомії *природа/культура*, яка спостерігається на різних рівнях організації твору. Приміром, у системі персонажів можна виділити групу «природних» героїв, представлених жіночими персоналіями (Сильвією, бабусею, коровою–годувальницею родини). Натомість представник так званого окультуреного, цивілізованого міського світу – мисливець-орнітолог – це чоловік зі зброєю, що, безумовно, асоціюється із насильством, яке втручається і чинить згубний вплив на гармонійний світ природи. Тож поняття цивілізації у контексті твору набувають негативної конотації, а урбаністичне середовище бачиться ворожим до природного сільського осереддя.

Це ж спостерігаємо і на рівні мовної організації тексту оповідання. Якщо опис сільської та лісової місцевості апелює до читання епітетами

із позитивним забарвленням, сенсорною лексикою (*pleasant weather; a beautiful place to live in; bright sunset; soft and sweet [about the air], etc.*), то місто змальоване як таке, якому бракує гармонії та де превалюють матеріальні цінності й агресія (*wished-for-treasures the ten dollars; noisy town; crowded manufacturing town; make collection of birds etc.*) [2].

Відповідно ця дихотомія пов'язана із ціннісними орієнтирами щодо ставлення до природи як самої письменниці, так персонажів «Білої чаплі». Сильвія надихається кожною лісовою рослиною і твариною, мальовничими краєвидами, звуками й запахами. Її найкраща подруга – корова, з якою можна гарно провести час і пограти у хованки; у співі птахів вона бачить заклик до товаришування; ранкове щебетання пташок викликає почуття спокою і щастя. Зовсім протилежним є ставлення до природи чоловіка-орнітолога. У його портретуванні Сара Джеветт вдається до цілої низки контекстуальних синонімів, які прямо й непрямо вказують на його ворожі наміри. Наприклад, з вуст оповідача лунає слово *intruder* (той, хто здійснює вторгнення), що влучно характеризує установку чоловіка втрутитися у мирну стихію лісу й завдати шкоди довкіллю. Синонімічні значення передаються лексемами *the enemy, the stranger, the guest, the hunter*, мета вживання яких – акцентувати хибні на думку письменниці цінності людини ззовні. У такий спосіб авторка наголошує на внутрішній суперечності світу і проголошує ідею про необхідність кожної людини робити справжній ціннісний вибір.

Звісно окресленими інтерпретаційними векторами екокритичне тлумачення оповідання «Біла чапля» не обмежується. Дотичним є архетипне прочитання твору, адже Сарою Орнет Джеветт багато уваги приділено дереву як, що в контексті твору набуває цілого комплексу символічних значень. У цьому нами бачаться перспективи подальших досліджень.

Література:

1. Баррі П. Екокритика. *Вступ до теорії: літературознавство та культурологія* / пер.з англ. О.Погинайко. Київ : Смолоскип, 2008. С. 293–319.
2. Jewett, S. A White Heron. URL: <http://public-library.uk/ebooks/105/91.pdf> (дата звернення: 17.12.2021).
3. Online Etymological Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/Sylvia> (Дата звернення: 18.03.2023).